

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym

**ANALIZA SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM**

Warszawa, czerwiec 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Opracowanie:

Paulina Pietrasik

Wydział Monitorowania

Departament Zarządzania EFS

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	5
RYNEK PRACY.....	6
SYTUACJA SPOŁECZNA.....	11
EDUKACJA I WYKSZTAŁCENIE.....	14
SPIS ILUSTRACJI.....	17

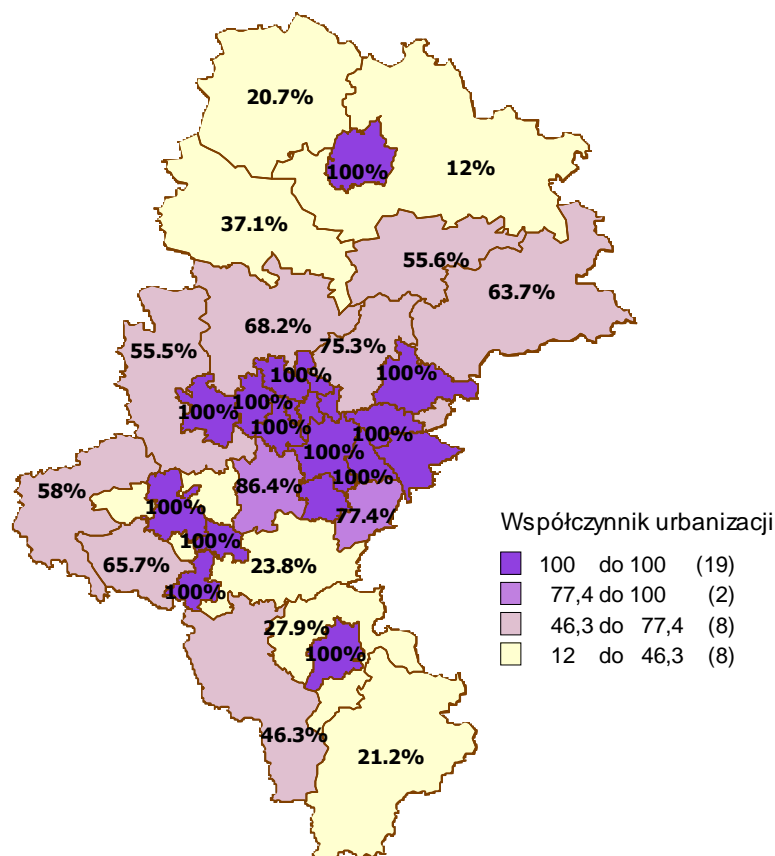
WPROWADZENIE

Głównym celem niniejszego opracowania jest poddanie analizie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie śląskim w obszarach oddziaływania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) 2007-2013. Celem opracowania jest jednocześnie wskazanie istotnych problemów, które pojawiają się na regionalnym rynku pracy oraz w obszarze edukacji i integracji społecznej. Analiza może być tym samym wykorzystywana przez regionalnych decydentów, tj. władze regionalne i lokalne do celów planowania aktywnej polityki rynku pracy oraz stanowi zachętę do podejmowania pogłębionych analiz na poziomie lokalnym.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Województwo śląskie jest drugim, co do liczby mieszkańców, regionem w kraju (po Mazowszu). Pod koniec 2010 r. ludność województwa wyniosła **4,6 mln osób, co stanowiło 12,1% ludności kraju**. W stosunku do 2009 r. liczba ludności obniżyła się o 5,5 tys. osób (ok. 0,1 pkt. proc.). Najliczniejszymi pod względem liczby ludności powiatami w regionie pozostały miasta na prawach powiatu tj. Katowice (307 tys.) i Częstochowa (238 tys.), natomiast najmniej osób zamieszkiwało Świętochłowice (53,8 tys.) i powiat bieruńsko-lędziński (57 tys.). Struktura ludności regionu również nie uległa istotniejszym zmianom, podobnie jak w kraju, w ogóle mieszkańców nadal przeważały kobiety (51,8%).

Rys. 1. Wskaźnik urbanizacji w powiatach województwa śląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

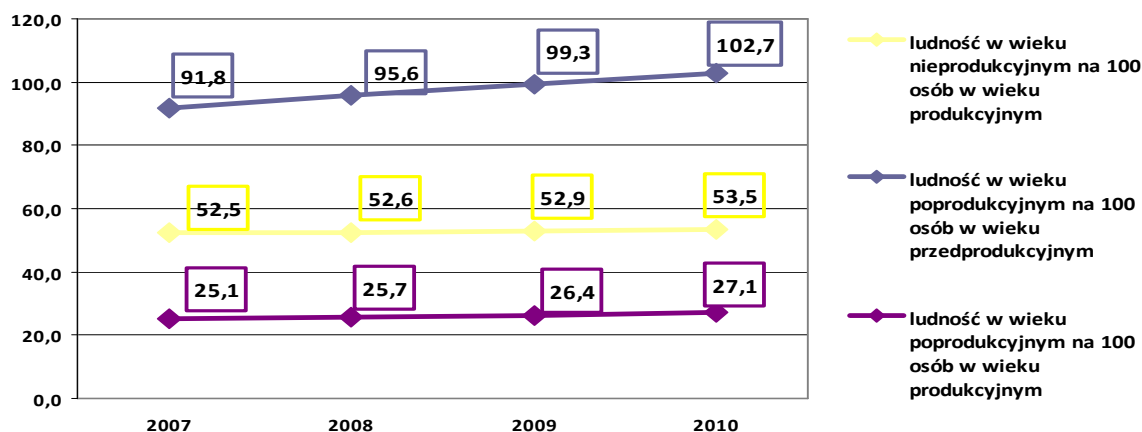
Cechą charakterystyczną regionu śląskiego w ciągu ostatnich kilku lat jest systematyczne zmniejszanie się liczby mieszkańców miast oraz przyrost liczby ludności na terenach wiejskich. **Niemniej Śląskie pozostaje nadal najbardziej zurbanizowanym regionem w kraju**. W końcu 2010 r. **współczynnik urbanizacji wyniósł blisko 78%**, podczas gdy średnia dla kraju wynosi 61%. W stosunku do danych za 2007 r. poziom współczynnika zmniejszył się o 0,4 pkt. proc. Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, najniższy odsetek osób zamieszkałych w mieście w ogólnej liczbie ludności odnotowano w powiatach częstochowskim (12%), kłobuckim (20,7%) i żywieckim (21,2%).

Różne wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują na niekorzystną tendencję w zakresie starzenia się społeczeństwa województwa śląskiego. W 2010 r. relacja liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym przekroczyła średnią dla kraju. W porównaniu ze stanem z końca 2009 r. przyrost

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

w zakresie liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (0,6; średnia dla kraju 0,2) oraz ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (0,7; średnia dla kraju 0,6) należał do najwyższych wśród województw.

Rys. 2. Wskaźniki obciążenia demograficznego dla województwa śląskiego w latach 2007-10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W ujęciu powiatowym, biorąc pod uwagę liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyższą liczbę ludności w stosunku do średniej wojewódzkiej zanotowano w 20 z 36 powiatów, przy czym najwyższy poziom miernika dotyczył miasta Chorzów (59,9), które jest najstarszym demograficznie miastem regionu oraz powiatu żywieckiego (58,2), z kolei najniższy odnotowano w mieście Żory (44,6).

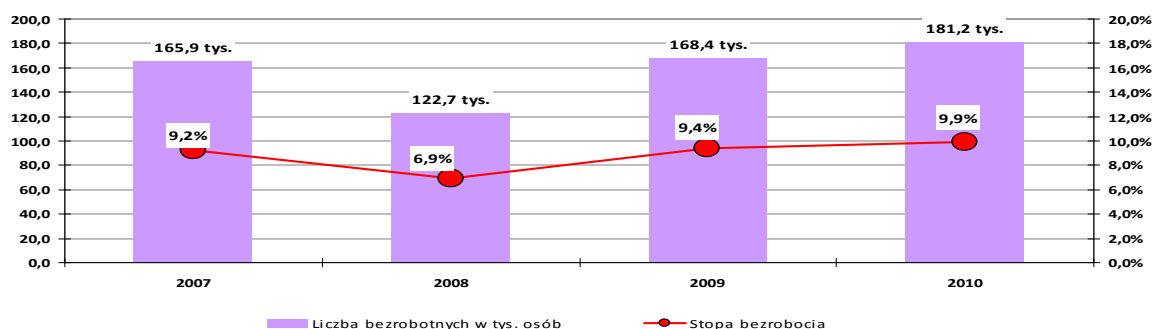
RYNEK PRACY

Na koniec grudnia 2010 r. w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego **zarejestrowanych było 181,2 tys. osób bezrobotnych**. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba bezrobotnych w regionie wzrosła o 12,7 tys., czyli o 7,6%. Z kolei dynamika wzrostu liczby bezrobotnych według powiatów była najwyższa w powiecie mikołowskim (o 19%), kłobuckim (o 17,3%) i w Świętochłowicach (o 17,2%). Jednocześnie spadek liczby bezrobotnych zaobserwowano w trzech miastach: Siemianowicach (o 7,5%), Jaworznie (o 4%) i Dąbrowie Górniczej (o 1,3%) oraz w trzech powiatach: zawierciańskim (o 4,3%), wodzisławskim (1,8%) i myszkowskim (1,4%).

Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne przeważały kobiety. W urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 91,8 tys. kobiet, co stanowiło 54,2% ogółu bezrobotnych (udział na poziomie kraju był niższy i wyniósł 51,9%). Największy odsetek bezrobotnych kobiet odnotowano w Jastrzębiu-Zdroju (63,3%), Żorach (63,2%) oraz w Rybniku (61,7%). Z pewnością nie bez znaczenia jest fakt, iż ww. miasta należą do podregionu rybnickiego, w którym dominuje przemysł węglowy.

W ciągu ostatnich czterech lat stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie śląskim była niższa od poziomu ogólnokrajowego. Pod koniec 2010 r. jej poziom wyniósł 9,9% (kraj 12,3%), plasując tym samym region w grupie trzech województw (po Wielkopolsce i Mazowszu) z najniższym poziomem tego wskaźnika w kraju.

Rys. 3. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia na Śląsku w latach 2007-2010

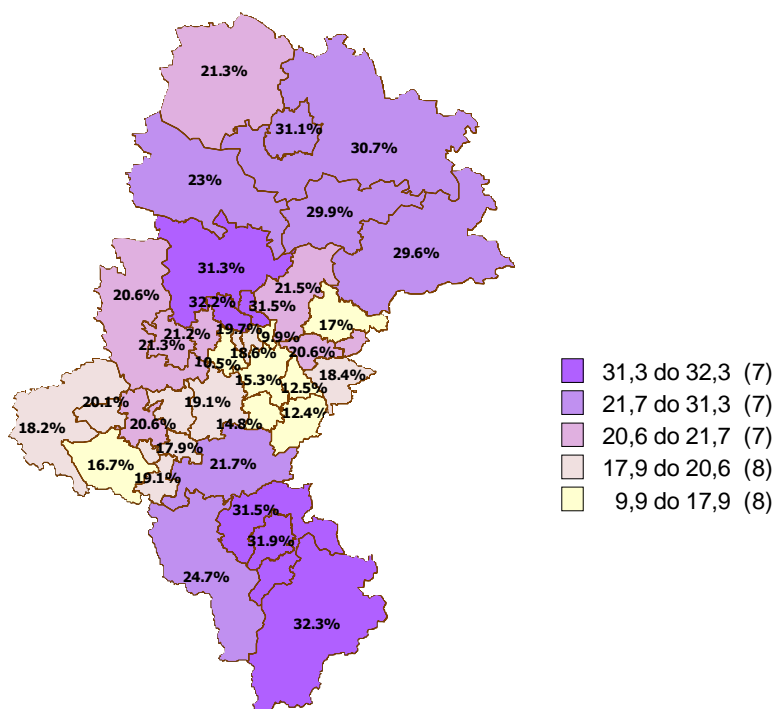

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Śląsk charakteryzuje się wysokim zróżnicowaniem terytorialnym w zakresie natężenia stopy bezrobocia. Z najlepszą sytuacją w regionie mamy do czynienia w Katowicach (3,8%), najgorszą w powiecie myszkowskim (18,2%), co wskazuje iż różnica pomiędzy powiatem z najlepszą i najgorszą sytuacją wynosi 14,4 pkt. proc. Warto również wspomnieć, iż wyższą stopę bezrobocia w stosunku do średniej dla regionu odnotowano w 22 z 36 powiatów.

Analizując strukturę bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, w regionie śląskim udział zarejestrowanych powyżej 1 roku w ogóle bezrobotnych, pod koniec 2010 r. jest najniższy w Polsce (23,6%, dla kraju 29,1%). Niestety niepokoi fakt, iż w stosunku do danych za rok poprzedni nastąpił wzrost udziału długotrwale bezrobotnych o 3,6 pkt. proc. Warto również wspomnieć, iż na przełomie lat 2008-2009 ich udział zmalał o 10 pkt. proc.

Rys. 4. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych dłużej niż rok wśród bezrobotnych ogółem według powiatów województwa śląskiego

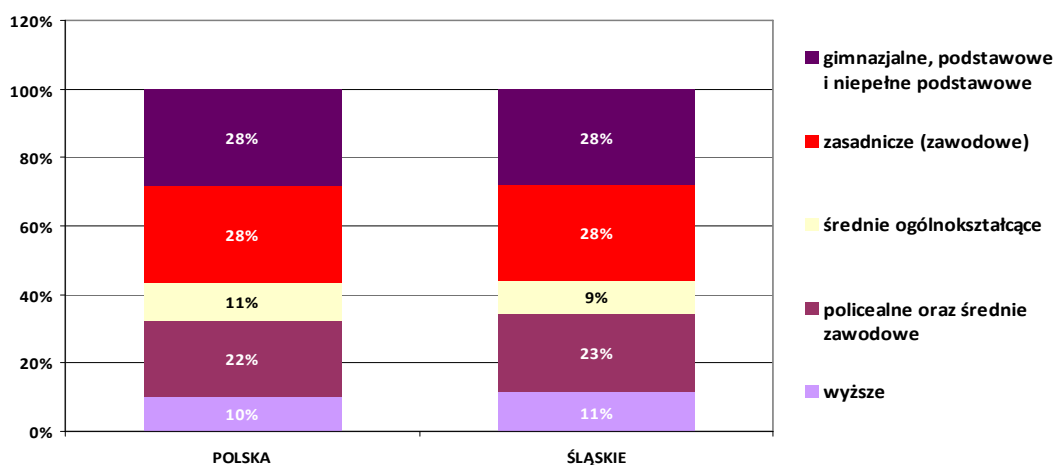

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na Śląsku podobnie jak w innych województwach występuje dość znaczące wewnątrzregionalne zróżnicowanie bezrobocia. Najwyższy udział osób bezrobotnych zarejestrowanych dłużej niż 1 rok wśród bezrobotnych ogółem wystąpił w powiecie żywieckim (32,3%), Bytomiu (32,2%) i Bielsko-Białej (31,9%). Na przeciwległej pozycji lokują się Siemianowice Śląskie i Ruda Śląska, gdzie wartość tego wskaźnika osiąga odpowiednio 9,9% i 10,5%.

W stosunku do danych za rok poprzedni, **w 2010 r. nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych w ramach wszystkich kategorii wykształcenia**. Największy przyrost dotyczył osób z najniższym poziomem wykształcenia tj. gimnazjalnym podstawowym i niepełnym podstawowym oraz grupy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (+3,3 tys.).

Rys. 5. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w Polsce i w województwie śląskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W strukturze wykształcenia osób bezrobotnych największą co do wielkości grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, gimnazjalnym i niższym (28%). Znaczący udział stanowili również bezrobotni, którzy edukację zakończyli na poziomie policealnym oraz średnim zawodowym (23%). Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (9%) i wyższym (11%). W porównaniu do struktury wykształcenia osób bezrobotnych w kraju, **region charakteryzuje identyczny udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, gimnazjalnym i niższym oraz nieznacznie wyższy udział osób z wykształceniem wyższym i policealnym oraz średnim zawodowym**.

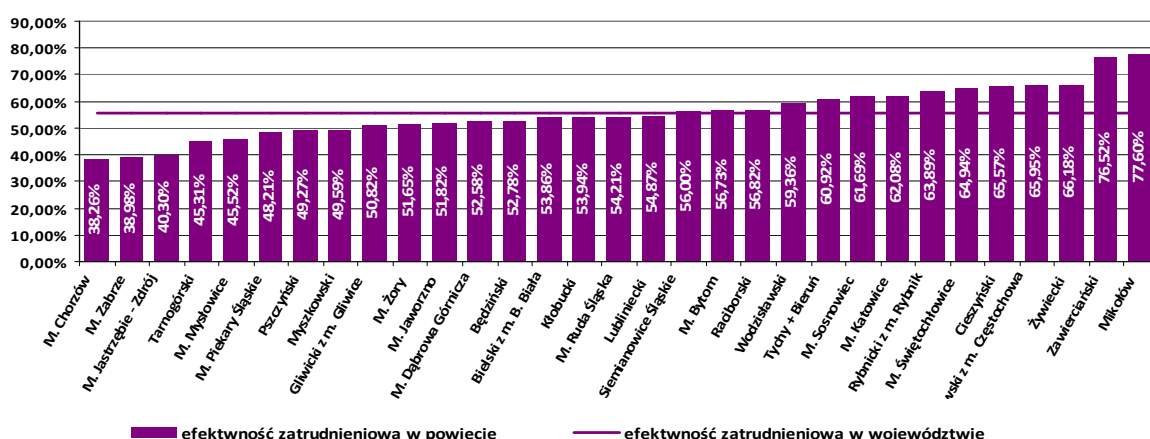
Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, iż stopa bezrobocia na koniec 2010 r. wyniosła w regionie 9,2% (9,6% średnia dla kraju), tym samym region uplasował się na 4 pozycji w grupie województw (po Mazowszu, Wielkopolsce i Małopolsce) z najniższym poziomem wskaźnika. Według BAEL stopa bezrobocia wśród kobiet wyniosła 10,4% (dla kraju 10%) a dla mężczyzn 8% (dla kraju 9,3%), co oznacza iż bezrobocie na poziomie kraju odznacza się mniejszymi dysproporcjami pomiędzy bezrobotnymi kobietami i mężczyznami.

W kontekście wyżej omówionych wyzwań dla rynku pracy województwa śląskiego, analizy wymaga kwestia **efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków**

bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.¹ Efektywność zatrudnieniowa tj. wskaźnik ponownego zatrudnienia mierzona jest jako stosunek liczby osób, które po zakończeniu w 2009 r. w określonej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie, inny rodzaj pracy zarobkowej lub rozpoczęły prowadzenie własnej działalności gospodarczej, w stosunku do liczby osób, które w 2009 r. zakończyły udział w danej formie aktywizacji. W 2009 r. liczba osób objętych podstawowymi formami aktywizacji na Śląsku wyniosła 64,7 tys. osób (drugie pod względem liczebności po województwie mazowieckim), co stanowiło 9,4% ogółu osób objętych tego typu działaniami w kraju. Najwyższą średnią efektywność zatrudnieniową odnotowano w województwie lubuskim (67,3%), natomiast dla Śląska wyniosła 55,8%, przy średniej efektywności w kraju na poziomie 53,2%. W podziale na poszczególne formy aktywizacji, najwyższy poziom efektywności zatrudnieniowej, poza przekazaniem środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz doposażeniem i wyposażeniem stanowiska pracy (100% efektywności), odnotowano podobnie jak na poziomie kraju, w zakresie prac interwencyjnych (85%) oraz robót publicznych (68%), natomiast najniższą w przypadku prac społecznie użytecznych (22,7%) oraz szkoleń (34,3%).

Rys. 6. Efektywność zatrudnieniowa podstawowych form aktywizacji w 2009 r. wg powiatów województwa śląskiego

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Funduszy, *Efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.*, Warszawa, 2010

Na poziomie poszczególnych powiatów, najwyższą efektywnością realizowanych działań aktywizujących cechuje się powiat mikołowski (77,6%), natomiast najniższą Chorzów (38,3%). Ponadto aż w 14 powiatach efektywność zatrudnieniowa była wyższa od średniej dla regionu (55,8%).

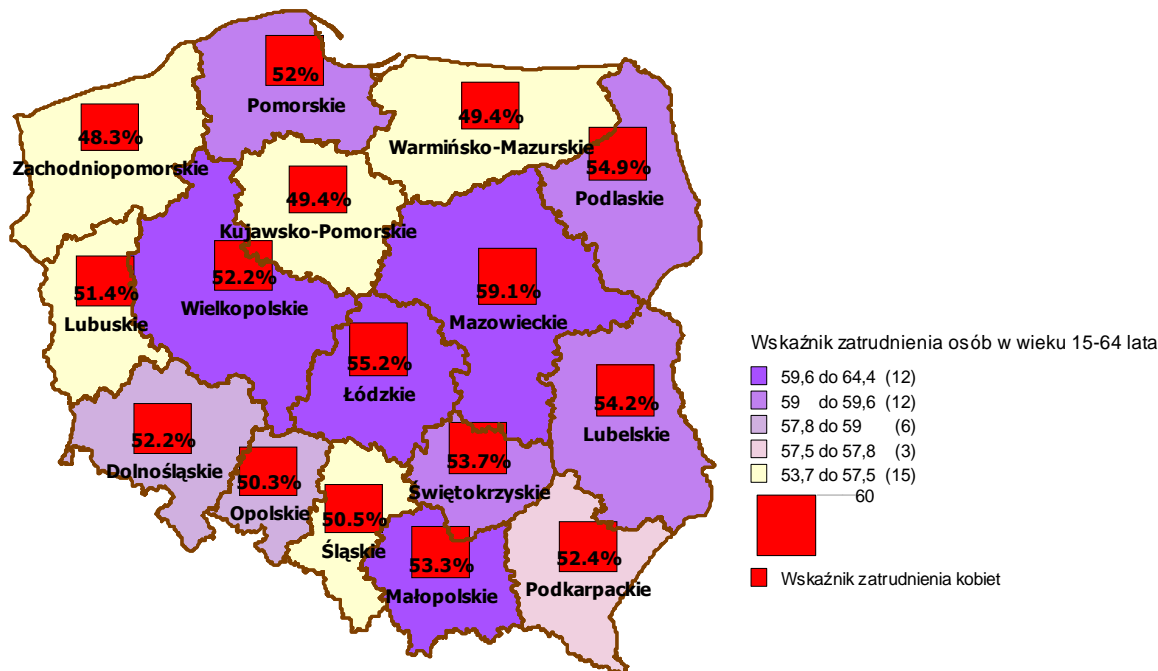
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata w regionie śląskim wyniósł w 2010 r. 57,2% i plasował się poniżej średniej dla kraju (59,3%). W porównaniu do 2009 r. poziom zatrudnienia spadł o 0,3 pkt. proc. Na tle innych regionów, Śląsk znajduje się w grupie województw z najniższym poziomem zatrudnienia. Jednocześnie analogiczny wskaźnik dla kobiet w regionie wyniósł 50,5% (średnia dla kraju 53%). Dla porównania najbardziej

¹ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Funduszy, *Efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.*, Warszawa, 2010

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

korzystna sytuacja dla kobiet pod względem zatrudnienia występuje w województwie mazowieckim (59,1%), łódzkim (55,2%) i podlaskim (54,9%), natomiast wskaźnik zatrudnienia jest najniższy w województwie zachodniopomorskim (48,3%) i warmińsko-mazurskim (49,4%).

Rys. 7. Wskaźnik zatrudnienia w województwach w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik zatrudnienia osób młodych w wieku 15-24 lata w 2010 r. wyniósł 25,5% (Polska 26,3%). W porównaniu do roku ubiegłego wskaźnik zatrudnienia w regionie zmniejszył się o 1,7 pkt. proc., podczas gdy na poziomie kraju spadek zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata wyniósł 0,5 pkt. proc. Pod względem zatrudnienia osób młodych, województwo śląskie plasuje się na 10 pozycji w kraju. Natomiast **poziom zatrudnienia osób starszych w regionie wskazuje, iż województwo śląskie wyraźnie negatywnie odbiega w tym zakresie od pozostałych regionów. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w województwie wyniósł 27,9% w stosunku do średniej dla kraju wynoszącej 34%, co plasuje region na ostatnim miejscu w kraju.** W przeciwieństwie do sytuacji osób młodych, **poziom zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w regionie wzrósł o 1,4 pkt. proc. w stosunku do roku poprzedniego.** Na poziomie kraju również odnotowano poprawę zatrudnienia osób starszych, jednak w większym zakresie (1,7 pkt. proc.).

Jeśli chodzi o **poziom zatrudnienia na wsi, województwo śląskie charakteryzuje się stosunkowo niekorzystną sytuacją w porównaniu do pozostałej części kraju.** W 2010 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej na wsi wyniósł 45,5% i kształtował się poniżej średniej dla kraju (50,4%). Region zalicza się do 3 województw o najniższym poziomie zatrudnienia na obszarach wiejskich (zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie).

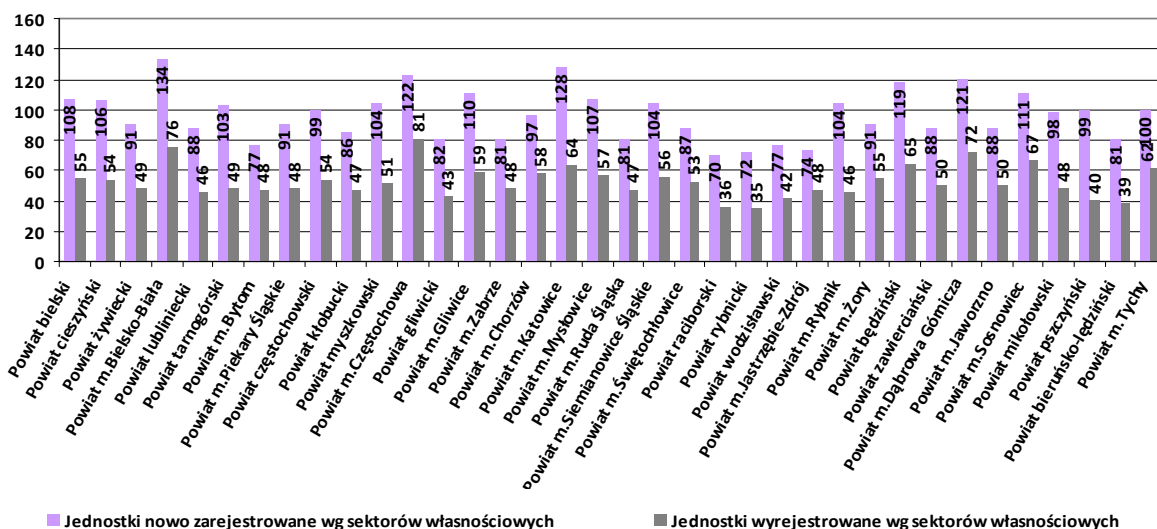
Jeśli chodzi o przedsiębiorczość województwa śląskiego mierzoną jako liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, to region plasuje się nieco poniżej średniej dla kraju (105). W regionie w 2010 r. na 10 tys.

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

ludności zarejestrowano 100 podmiotów gospodarczych, co plasuje region na 8 pozycji w Polsce. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowano na Mazowszu (127), natomiast najmniej na Podkarpaciu (75). Jednocześnie, w województwie śląskim wyrejestrowano z rejestru REGON 55 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców.

Poniżej przedstawiono informacje nt. przedsiębiorczości w poszczególnych powiatach województwa. Warto podkreślić, iż w 2010 r. wśród 36 powiatów województwa dla 14 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów przekroczyła średnią dla regionu, przy czym najwyższy poziom przedsiębiorczości odnotowano w największych miastach regionu tj. Bielsko-Białej, Katowicach i Częstochowie (odpowiednio 134, 128 i 122 nowo zarejestrowane podmioty). Z kolei jeśli chodzi o liczbę podmiotów wyrejestrowanych z rejestru na 10 tys. mieszkańców najmniej korzystnie sytuacja przedstawia się w Częstochowie, Bielsku-Białej i Dąbrowie Górniczej. Stosunkowo wysoka przewaga liczby nowo zarejestrowanych podmiotów nad wyrejestrowanymi w odniesieniu do liczby mieszkańców występuje w Katowicach, powiecie pszczyńskim i Bielsku-Białej.

Rys. 8. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 10 tys. ludności według powiatów województwa śląskiego w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

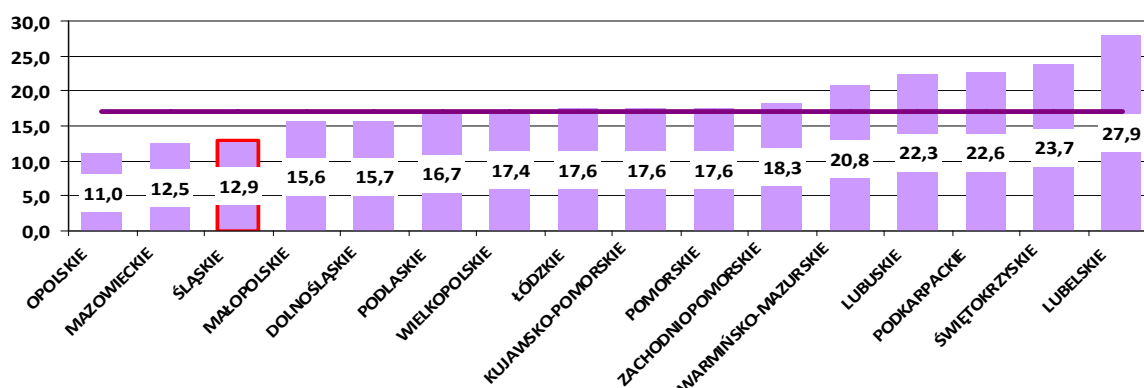
Warto zaznaczyć, iż **struktura zatrudnienia na Śląsku odbiega od poziomu kraju**. W regionie tradycyjnie występuje zdecydowanie większy udział zatrudnienia w sektorze przemysłowym (7,8 pkt. proc.) i usługowym (2,2 pkt. proc.). W sektorze przemysłowym pracowało 38% osób zatrudnionych w województwie, najwięcej spośród wszystkich województw. Z kolei w sektorze usługowym zatrudnienie znalazło 59,1% ogółu pracowników, przy czym najwyższy udział zatrudnienia w usługach dotyczy Mazowsza (66,3%). W stosunku do 2009 r. w regionie zwiększyło się zatrudnienie w rolnictwie (0,5 pkt. proc.) i usługach (2,2 pkt. proc.), a zmniejszyło w przemyśle (2,7 pkt. proc.).

SYTUACJA SPOŁECZNA

W 2009 r. **wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych należał do najniższych w kraju**, po województwie opolskim i mazowieckim. Porównując dane dla regionu do średniej krajowej oraz danych za ubiegłe

lata można wnioskować, iż sytuacja na Śląsku jest lepsza a poziom zagrożenia ubóstwem niższy.

Rys. 9. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwach i w kraju w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wyżej wymienioną tezę potwierdzają dane dotyczące świadczeń społecznych. Zgodnie z danymi za I półrocze 2010 r. **liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w formie zasiłków okresowych na 1 tys. ludności wyniosła 8 osób** (średnia dla kraju 9 osób). Jednocześnie w 2009 r. 10 mieszkańców Śląska na 1 tys. ludności skorzystało z zasiłków, co świadczy o tendencji spadkowej dla województwa. Dla porównania, najwięcej osób skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim (19), z kolei najmniej w małopolskim i mazowieckim (5). Jednocześnie **przeciętna liczba osób pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej** należała do najniższych w kraju, przy czym w stosunku do danych za 2008 r. odnotowano wzrost poziomu miernika.

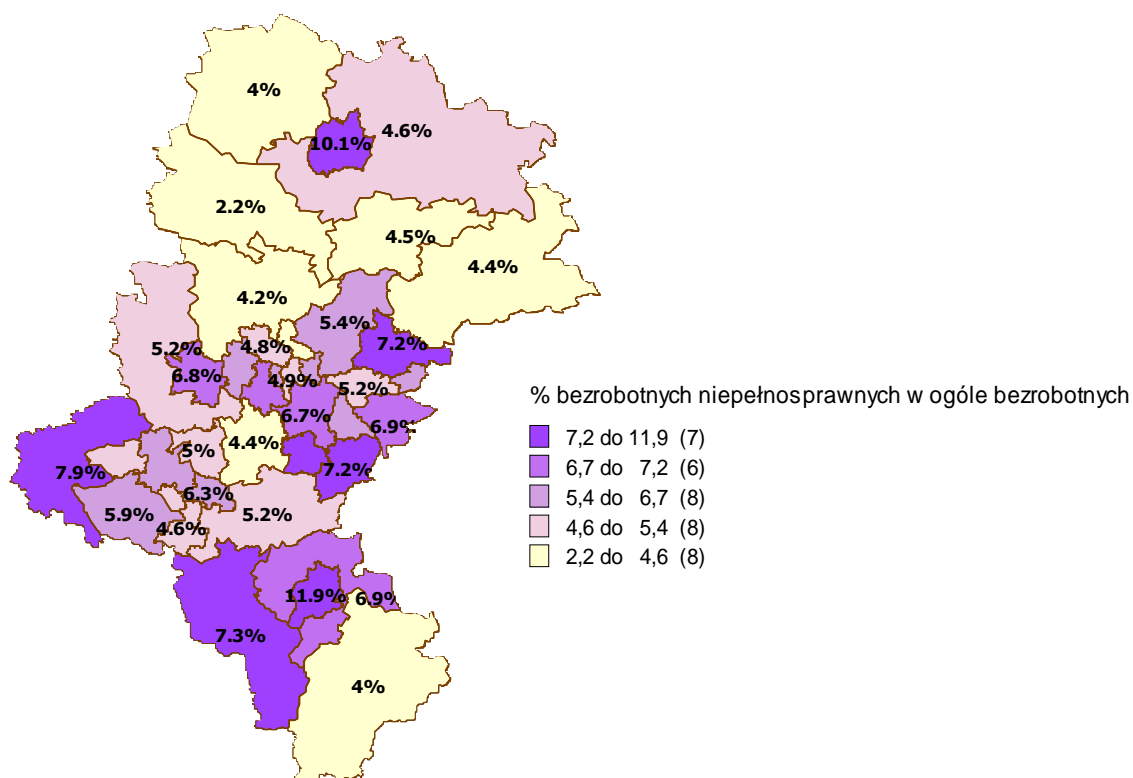
Zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym z 2002 r. **na Śląsku zamieszkiwało 560,7 tys. osób niepełnosprawnych**, którzy stanowili 11,8% ludności województwa oraz 10,3% ogółu niepełnosprawnych w kraju. Natężenie zjawiska niepełnosprawności w 2002 r. w województwie w porównaniu z krajem było niższe. Na 1 tys. mieszkańców przypadało 118 osób niepełnosprawnych, podczas gdy w kraju 143 osoby. Powyższe dane wskazują, iż co 8 mieszkańiec Śląska był osobą niepełnosprawną².

W końcu grudnia 2010 r. **liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych na Śląsku wyniosła ponad 11 tys. osób (w tym 5,6 tys. kobiet), czyli ok. 6% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych na Śląsku**. W kategorii osób niepełnosprawnych 13,4% (1,5 tys. osób) miało prawo do pobierania zasiłku, w tym 54,3% stanowiły kobiety. W zakresie terytorialnego zróżnicowania, na poziomie poszczególnych powiatów województwa, liczba bezrobotnych niepełnosprawnych wahała się od 75 w powiecie lublinieckim do 1,3 tys. osób w Częstochowie³. Natomiast jeśli chodzi o udział bezrobotnych niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych, najwyższy odsetek bezrobotnych dotyczył miast na prawach powiatu: Bielska-Białej (11,9%) i Częstochowy (10,1%). Najniższy udział osób niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych dotyczył powiatu lublinieckiego (2,2%), kłobuckiego (3,1%) i żywieckiego (3,3%).

² Wojewódzki Urząd Pracy Obserwatorium Rynku Pracy, *Niepełnosprawni w Województwie Śląskim*. Katowice – luty – 2011

³ Ibidem.

Rys. 10. Udział bezrobotnych niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych wg powiatów w 2010 r.

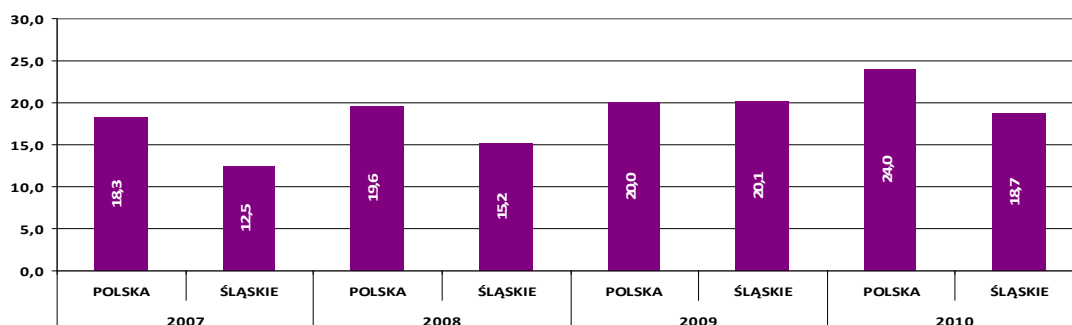
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wojewódzki Urząd Pracy Obserwatorium Rynku Pracy
Niepełnosprawni w Województwie Śląskim. Katowice – luty – 2011

Rozpatrując sytuację osób niepełnosprawnych na Śląsku warto również odnieść się do podejmowanych działań aktywizacyjnych. W 2010 r. do powiatowych urzędów pracy w regionie wpłynęło łącznie 115,2 tys. informacji o wolnych miejscach pracy i miejscach aktywizacji zawodowej, spośród których co 22 oferta była skierowana do osób niepełnosprawnych (ponad 5 tys. ofert). W stosunku do danych za 2008 r. oznacza to wzrost liczby ofert o ponad 1 tys.⁴

Pomimo relatywnie dobrej sytuacji na śląskim rynku pracy, województwo charakteryzuje się nadal **stosunkowo niskim wskaźnikiem zatrudnienia osób niepełnosprawnych** na tle kraju. Od czterech lat liderami w kraju w zakresie poziomu zatrudnienia niepełnosprawnych pozostają województwa świętokrzyskie i podkarpackie. Najniższy poziom zatrudnienia niepełnosprawnych dotyczy natomiast województwa zachodniopomorskiego (15%). Jak pokazuje wykres wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w województwie w 2010 r. (18,7%) kształtował się poniżej średniej dla Polski (24%), tym samym województwo śląskie znajduje się na 11 pozycji w kraju. Na uwagę zasługuje również **spadek poziomu tego wskaźnika w porównaniu z 2009 r.**, gdy miernik ten był wyższy o 1,5 pkt. proc. i jednocześnie oscylował wokół średniej dla kraju (20%).

⁴ Ibidem.

Rys. 11. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata w województwie śląskim i w kraju w latach 2007-2010

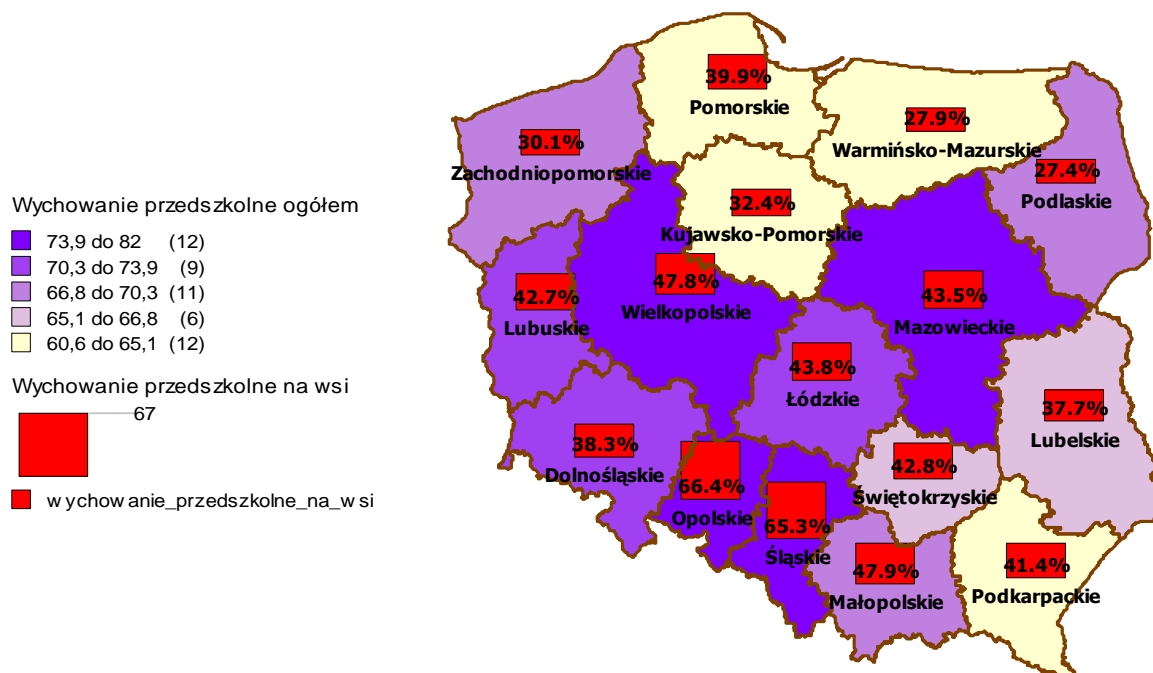

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

EDUKACJA I WYKSZTAŁCENIE

Jeśli chodzi o **upowszechnienie edukacji przedszkolnej** (dzieci w wieku 3-6 lat), w województwie śląskim jego poziom wg danych za 2010 r. **stanowił 75,6% i był drugim co do wielkości w kraju po województwie opolskim (82%)**. Średnia dla kraju wyniosła 69,9%, z kolei najniższy poziom miernika zanotowano dla województwa warmińsko-mazurskiego (60,6%), co świadczy o silnych dysproporcjach pomiędzy województwami. Relatywnie satysfakcjonująca sytuacja w zakresie wychowania przedszkolnego na Śląsku jest z pewnością skorelowana z najwyższym w kraju poziomem zurbanizowania regionu, co powoduje, że nie występują tu bariery w dostępie do infrastruktury i wykwalifikowanej kadry pedagogicznej.

Rys. 12. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej ogółem i na wsi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

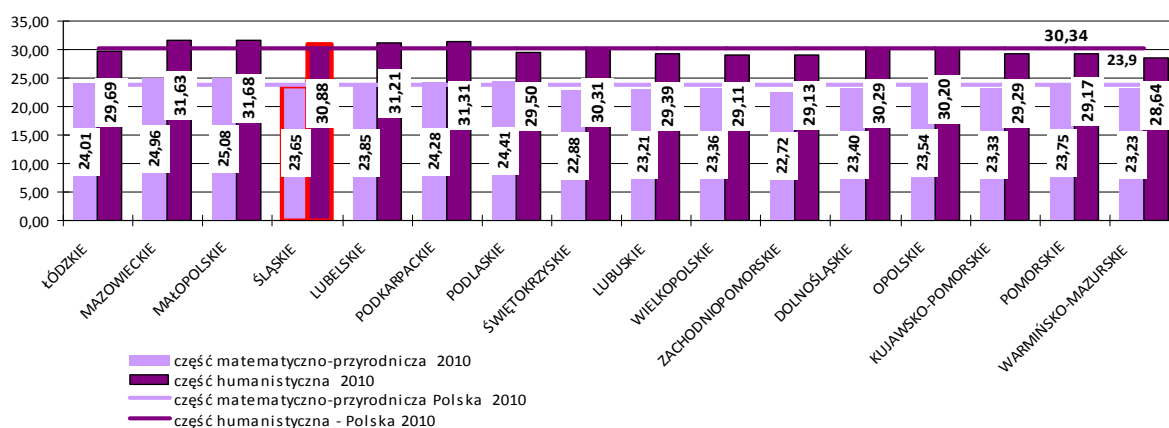
ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

W porównaniu do danych za 2009 r. odnotowano w regionie wzrost odsetka dzieci uczestniczących w edukacji przedszkolnej (o 1,4 pkt. proc.).

Większe trudności w dostępie do edukacji przedszkolnej napotykają natomiast dzieci pochodzące z terenów wiejskich. Średni poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej na wsi (w grupie dzieci w wieku 3-5 lat) wyniósł bowiem 43%, co w stosunku do wspomnianych wyżej 69,9% dla miernika ogółem oznacza różnice dla kraju na poziomie 27 pkt. proc. Dane statystyczne wskazują na silne dysproporcje w poziomie upowszechnienia również na poziomie międzyregionalnym. Jak wynika z mapy, **w przypadku województwa śląskiego korzystna sytuacja w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej ogółem przekłada się na osiągnięte wartości miernika na terenach wiejskich**. Różnica dla regionu pomiędzy poziomem miernika ogółem a na wsi wynosi 10 pkt. proc. i jest najniższą wśród województw. Dla porównania, największe dysproporcje charakteryzują region podlaski, gdzie różnica wynosi obecnie ponad 39 pkt. proc.

Jeśli chodzi o **kształcenie na poziomie gimnazjalnym**, statystyczny uczeń z województwa śląskiego osiąga **przeciętne wyniki z egzaminu gimnazjalnego** w stosunku do reszty województw. W części matematyczno-fizycznej, w 2010 r. region uplasował się na 8 lokacie w rankingu województw, a średni wynik wyniósł 23,6 pkt., czyli o 1,4 mniej niż uzyskali najlepsi uczniowie z Małopolski oraz o ok. 0,2 mniej niż średnia dla kraju. Z kolei w części humanistyczno-przyrodniczej wyniki gimnazjalistów z województwa śląskiego (30,88) były lepsze od średniej dla kraju (30,34) i uplasowały region na piątej lokacie wśród województw z najlepszymi wynikami.

Rys. 13. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów w kraju i w województwach w 2010 r.

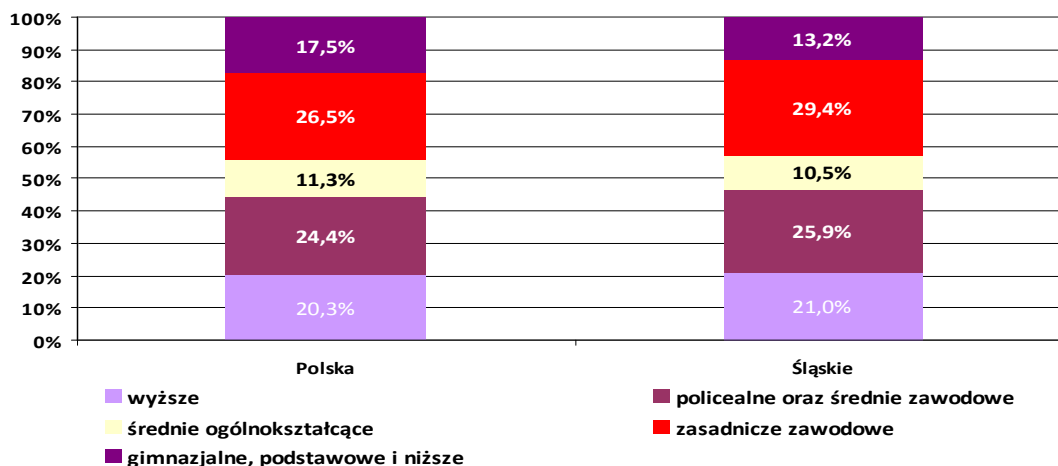

Źródło: Opracowanie na podstawie: *Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2010, Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego 2010*, Centralna Komisja Egzaminacyjna

Jeśli chodzi o **strukturę wykształcenia mieszkańców województwa śląskiego** nie różni się ona zasadniczo od struktury wykształcenia w Polsce. Wg danych za IV kwartał 2010 r. udział osób z wykształceniem wyższym w regionie wyniósł 21% w porównaniu do 20,3% na poziomie kraju. Ponadto w porównaniu ze strukturą wykształcenia ludności Polski województwo śląskie charakteryzuje się **większym udziałem osób z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym (25,9%) oraz zasadniczym zawodowym (29,4%)**. Wysoki udział w strukturze wykształcenia regionu mieszkańców z wykształceniem zasadniczym zawodowym może być związany z zapotrzebowaniem na tego typu pracowników gałęzi przemysłu funkcjonujących w regionie.

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

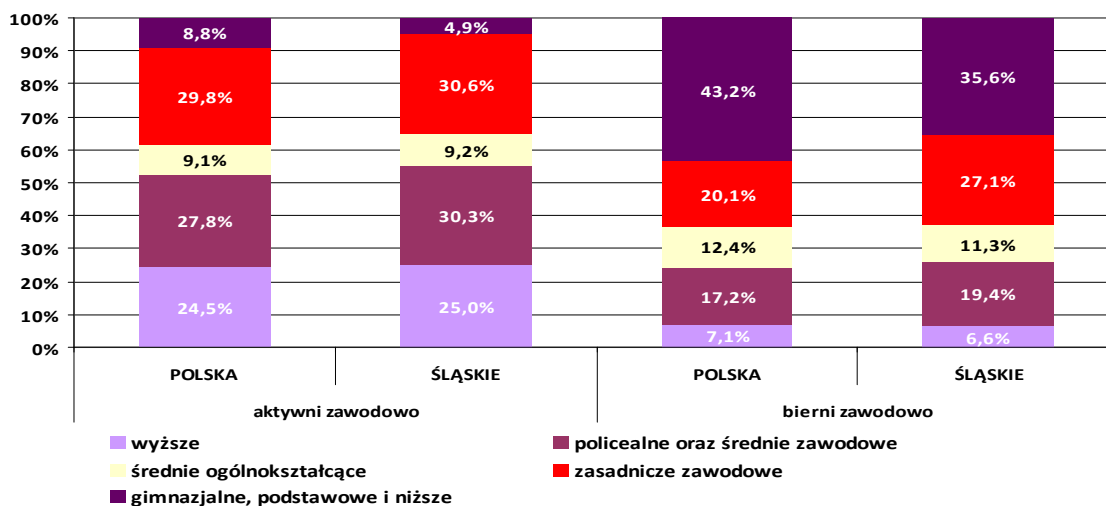
Rys. 14. Udział ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w IV kwartale 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Analizując strukturę wykształcenia ludności według rodzaju aktywności na rynku pracy, jak wskazano na wykresie w grupie osób aktywnych zawodowo w regionie dominują osoby, podobnie jak na poziomie kraju, które posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,6%) i policealne oraz średnie zawodowe (30,3%). Jednocześnie zauważalny jest mniejszy udział osób, które edukację zakończyły na poziomie gimnazjalnym, podstawowym i niższym. W grupie osób biernych zawodowo zanotowano wyższy o 7 pkt. proc. udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także policealnym oraz średnim zawodowym. W przypadku trzech pozostałych poziomów wykształcenia (gimnazjalne, podstawowe i niższe, średnie ogólnokształcące i wyższe) odsetek osób w regionie jest niższy niż na poziomie kraju.

Rys. 15. Ludność aktywna i bierna zawodowo wg poziomu wykształcenia w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jeśli chodzi o **kształcenie ustawiczne osób w wieku 25-64 lata**, wskaźnik w regionie w 2010 r. wyniósł 5,6% przekraczając tym samym średnią dla kraju (5,3%), po raz pierwszy od 2006 r. Warto również podkreślić, iż poziom miernika uplasował region na czwartym miejscu w grupie województw z najwyższym odsetkiem osób dorosłych kształcących się lub doszkalających w kraju.

SPIS ILUSTRACJI

Rys. 1. Wskaźnik urbanizacji w powiatach województwa śląskiego	5
Rys. 2. Wskaźniki obciążenia demograficznego dla województwa śląskiego w latach 2007-10.....	6
Rys. 3. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia na Śląsku w latach 2007-2010.....	7
Rys. 4. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych dłużej niż rok wśród bezrobotnych ogółem według powiatów województwa śląskiego.....	7
Rys. 5. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w Polsce i w województwie śląskim	8
Rys. 6. Efektywność zatrudnieniowa podstawowych form aktywizacji w 2009 r. wg powiatów województwa śląskiego.....	9
Rys. 7. Wskaźnik zatrudnienia w województwach w 2010 r.....	10
Rys. 8. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 10 tys. ludności według powiatów województwa śląskiego w 2010 r.....	11
Rys. 9. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwach i w kraju w 2009 r.....	12
Rys. 10. Udział bezrobotnych niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych wg powiatów w 2010 r.....	13
Rys. 11. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata w województwie śląskim i w kraju w latach 2007-2010.....	14
Rys. 12. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej ogółem i na wsi	14
Rys. 13. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów w kraju i w województwach w 2010 r.....	15
Rys. 14. Udział ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w IV kwartale 2010 r.	16
Rys. 15. Ludność aktywna i bierna zawodowo wg poziomu wykształcenia w 2009 r.....	16